

صاحب امتیاز و مدیر مسئول
ضیا کونک آلپ

پیل - ۱ صانی - ۶
نسخه سی ۱۰ غروشد

کونک و مجموعہ

دارہ خانہ سی

دیار بکر

حکومت دائرہ سندھ

ولایت مطبعہ سی

فلترافیا : دیار بکر

کونک مجموعہ

آبونہ شرائطی

سنہ لکی : ۵۰۰

آلتی آبلق : ۲۰۰
غروشد

ہفتہ دہ بر چیتار علمی ، ادبی ، سیاسی ، اقتصادی مجموعہ در

۱۰ نوموز سنہ ۳۳۸

پازار ایرتسی

۱۵ ذی القعدہ سنہ ۳۴۰

مصاحبہ :

فلسفہ یہ دو غرو

بر تنوعیدر . « بوکلہ فصیحدر » دیندیکمن
زمان آکلاشیلیپرکہ « بوکلہ کوزلدر » دیک
ایستہ ورز .
« غلط مشہور لغت فصیحہ دن داها
فصیحدر » دیندیکمنی وقت آکلاشیلیپرکہ

قیمتار ، اقتصادی ، مافاوی ، بدیی ،
اخلاقی ، دینی قیمتار نامیلہ بش نوعدر .
باشقہ قیمتار ، بوبش نوعک ایچندہ در .
مثلا لسانیاتدہ « فصیح ، بلنخ ، کلرلیلہ
افادہ اولونان لسانی قیمتار بدیی قیمتک

خاق هائی کله‌ری، کوزل کورورسه ،
لسانجیلر نظر نده اوزلرک فصیح طائیلدر .
براملرک دوشرو اولمه‌سی ده کوزل اولمه‌سی
دیمکدر ، بر یازینک این اولمه‌سی ده کوزل
اولمه‌سی دیمکدر .

حقوقی ، سیاسی قیمتلرده ، اخلاقی
قیمتار نوعنه داخلدر . بر ایشک بحق ،
مشروع ، عادلانه اولمه‌سی ، اولرک این
اولمه‌سی دیمکدر . حقوق ، خلقلک اخلاقنه
استناد اینرسه محترم طایفاز . قانون ،
قوتی ، ملی اخلاقه اوینوناغدن آلمازسه
مطالع اولماز . سیاسی قیمتک اساسی ده
« شان » در . منی تمکله‌لردن فورناران بر
قهرمانه « شانلی » عنوانی ویریلیر . سیاسی
بر قوت ، آنجق شانلی بر شخصیتک یاخود
شانلی شخصیتار اچوره‌سده شکل ایده‌بیلیر .
افکار عامه ، ولایت عامه‌ک آنجق شانلی
الدرده بولوندیغی تورورسه تصویب ایدر .
شانلیاق ، یکی بر سیاسی قونه باشلانقیج
اولدینی کی ، شانلر اقد ده عنعنوی بر
اجلال و شهمته نهایت ویره‌بیلیر . تاریخی
بر شوکته مالک اولان بره‌مرای ، وطنک
استقلال و حریتی، کندی - فنا آکلاشیلمش
منفعتی - ایچین ، الکخان دوشمانلر ساتدینی
آنده پارلاق بر ماضیدن قالان بوتون شان

ایزلیخی در حال غیب ایدر . دیمکده سیاسی
ولایتک منبی اخلاقی قهرمانلارک ، صاحب‌ارینه
ویردیک « شان » در . بر آدامک شانلی
اولمه‌سی ، چوق این اولمه‌سی دیمکدر .
او حالده ، « شانلی » صفتی ده ، اخلاقی
قیمتلردن برینی افاده ایدر .

قیمت‌لرک مادی شایندیلردن فرقی آکلامق
ایچین براز تعمیق ایدلم :

۱ - قیمت مفهومه ابتدا اهمیت
ورن ، اقتصاد علمیدر . حتی ، بعض
اقتصادچیلرجه ، اقتصادک آکلاشیلمه‌سی ،
« قیمت » ک تعریف ایدیله‌سنه باغلیدر . بویه
اولدینی حالده ، اقتصاد علمی ، قیمتک
حقیقی ماهیتی میدانه قویه‌مادی . زیرا ،
بو علم ، قیمتی یالکرا اقتصادی قیمتدن عبارت
ظن ایددی . حال بوکه قیمتی تعریف ایده‌بیامک
ایچین ، قیمتک بوتون وهرلیخی کوزا وکنده
بولوندورمق لازمدی .

اقتصاد علمی ، قیمتک قانی مادی
فائده‌ده بولاق امیدینه دوشدی . دور قاعه
نظر آاشیانک قیمتی فردی یاخود اجتماعی
فائده‌سیله اولچولمش اولورسه ، انساف‌لرک
اونه‌دن بری قبول ایددکاری قیمتلر ساسله‌سی
باشدن باشه دیکشمک لازم کلیر . « قیمتک
قانی فائده‌در » نظریه‌سنه کوره ، زائد اولان

احتیاجلاره هیچ اهمیت ویرمه مک ، یالکز ضروری اولان احتیاجلاره اهمیت ویرمه افتضا ایدر . بو تاقییه نظراً ، زواندن اولان شیلر مفقود اولورسه حیاتک فعالیتلرندن هیچ برینه خلل کلز . هله ، (لوکس) اشیایه عطف ایدیلن قیمتلر بوس بوتون مسرفانه دره بونلرک حصول کتیردیکی فائده ، کتیدیلری ایچین صرف ایدیلن مبالغلری اوده یه من . بعضی نظریه جیلر ایسه ، لوکس اشیایک قیمتنی بوس ونون هیچه ایندیرمک ایستلر . حاوکه حیاته باغارسق ، انسانیلر آراسنده اک قیمتلی شیلرک لوکس اشیای اولدیفنی کورورز . کوزهل صنعتلر عمومیتله ، لوکس اشیایا نوبتندر . صنعتکار ابداع ایدرکن ، هیچ بر فائده نک حصولنی دوشونمز ، چوجوق ، اویونجاقلریله اویینارکن ، ناسل بر فائده پیداشده قوشمیورسه ، صنعتکارده اوله در . صنعتکارده ، چوجوق کی یالکز کندی ذوقی ایچین شعر بازار ، رسم بابار ، شرقی سوبلر ، رقص ایدر .

دوشونش ساحه سنده ده معافله = سپه تولا سیون ، عینی حالده در . معافله ، هیچ بر فائده نی امل ایدن کمزرن ، هیچ بر عملی تطبیقاتی استفاد اتمک کمزرن ، صرف دوشونشک ایچین دوشونشکدر . عملی

احتیاجلرک سوقیله وفائده تأمین مقصدیله بایلان دوشونوشه ، تدبیر ، آدی و بریلر . فن آداملری مدبریه صاحب کیمسه لر دره . فیلسوفلر ایسه معافله صورتنده دوشونش کیمسه لر در . انسانیت ، اک اسکی زماندن بری ، کوزهل صنعتلرکی ، فاسفی معافله نی ده اقتصادی قیمتک فوقنده طایع شد . بو کونده عمومی تاقیمک بویله اولدیفنی کوربیورز . ذهنی حیاتکی ، اخلاقی حیاتکده بدیمی جهنی واردر . اک وکسک ، فضیلتلر ، اجتماعی انتظام ایچین در حال ایفاسی لازم کلن قاعدلی ووجوبیل وظیفه لرک اجرایی دکدر ، بلکه ، وجداندن کندی کندی نه قوپوب کلن واکثریا نفسی ابدال ، ماهیتنده کورولن حر و غایه منز فداکارلقلر در . بعضی فضیلتلر واردرک فائده جی آداملر اولنری یخنونانه تلقی ایدرلر ، حال بوکه بوفضیلتلرک بویوکلکی یخنونانه اولملرینک نتیجه سیدر . مثلاً ، سپهر ، فقیرلره شفقت و یاردیمک ، جمعیتکی ای آکلاشیلاش منفعته ، غایر اولدیفنی اثبات ایتدی . بونکله برابر ، اونک واثبات ، بوتون انسانلرک بوحر کته بویوک برفضیلت نظر یله باقیه سی منع ایدمدی .

ذهنی و اخلاقی حیاتلرکی ، دینی حیاتکده بدیماتی واردر . امام علی بویورورک

احتیاجلاره هیچ اهمیت ویرمه مک ، یالکز ضروری اولان احتیاجلاره اهمیت ویرمه افتضا ایدر . بو تاقییه نظراً ، زواندن اولان شیلر مفقود اولورسه حیاتک فعالیتلرندن هیچ برینه خلل کلز . هله ، (لوکس) اشیایه عطف ایدیلن قیمتلر بوس بوتون مسرفانه دره بونلرک حصول کتیردیکی فائده ، کتیدیلری ایچین صرف ایدیلن مبالغلری اوده یه من . بعضی نظریه جیلر ایسه ، لوکس اشیایک قیمتنی بوس ونون هیچه ایندیرمک ایستلر . حاوکه حیاته باغارسق ، انسانیلر آراسنده اک قیمتلی شیلرک لوکس اشیای اولدیفنی کورورز . کوزهل صنعتلر عمومیتله ، لوکس اشیایا نوبتندر . صنعتکار ابداع ایدرکن ، هیچ بر فائده نک حصولنی دوشونمز ، چوجوق ، اویونجاقلریله اویینارکن ، ناسل بر فائده پیداشده قوشمیورسه ، صنعتکارده اوله در . صنعتکارده ، چوجوق کی یالکز کندی ذوقی ایچین شعر بازار ، رسم بابار ، شرقی سوبلر ، رقص ایدر .

دوشونش ساحه سنده ده معافله = سپه تولا سیون ، عینی حالده در . معافله ، هیچ بر فائده نی امل ایدن کمزرن ، هیچ بر عملی تطبیقاتی استفاد اتمک کمزرن ، صرف دوشونشک ایچین دوشونشکدر . عملی

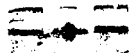
بلکه زیاده سبيله تقدير اولوندينى ايچيندر .
 • الماس ، ايله ، ايچى ، نك ، دكرى ، نه
 چوق نادر اولمئلرندن ، نه ده برقاندىنى
 حائز بولونمئلرندن . بونلردن داهانادر ،
 داهافاندهلى برچوق طاشلر واردرك بهاجه
 هيچ رامتيازلى يوقدر .

بوتشربخاردن آكلاشيايوركه ، حياتك
 بودجهسى برچوقلرينك ظن استبدىكى كي ،
 آرزومه مقابل چوق منفعت استحصاله
 چالشمق قانوته تابع دكلر . ياشاق ،
 داغما بوبوك تهلكرله آتيلهرق ، بوبوك
 مصرفله كيريشرك بوبوك وجدلرى
 آرامقدر . بوندن دولاييدرك انسانلرجه
 اك قيمتلى اشيا ، كنديلرى ايچين اك فائدهلى
 اولان شيار دكل ، اك چوق وجدويرن
 شيلردر .

۲ — دينى ، اخلاقى ، بدىي
 معاولوى ، اقتصادى قيمتلك فائده ايله
 اولان رابطه سنى تدقيق ايتلك . شيمدى ده
 بونلرك حائداولدهلرى اشيا نك مادي طبيعتيله
 علاقه دار اولوب اولمادىنى آرايمل :
 حكملر ، (شائيت حكملرى) ، (قيهت حكملرى)
 ناملرله ايكي به آريايير . شائيت حكملرى
 اشيا مادي طبيعتلرندن صادر اولان وصفلرى
 اسناد ايدر ، شكر طائيدر ، سولفاتو آجيدر ،

• بنم اللهه عبادتم ، نه جنت اميديله در ،
 نه ده جهنم قورقوسيله در . صرف بو عبادتاردن
 درونى برذوق آلدنم ايچيندر . مسلمانلرك
 اك بوبوك اولمئلرندن اولان • رابطه عدويه ده
 بوسوزك عيبنى سويله مشدر . كوريلدوركه
 دىنى عبادتلك ده اك يوكسكى بى منفعت
 اولانيدر . بونتيجه بى ، دين نظرند اللهك
 فعلرينه اسناد اولونان وصفدزده چيقاره .
 ياييرز . اسلام الاهياتچيلرينه كوره ،
 اللهك فعللرى • معالى بالاغراس •
 دكلر . ديمك كه فعللك اك يوكسك اولانلرى
 خرضسز ، عوضسز ، ياپيامش اولانلريدرك .
 بر حديث شريفه كوره ، اسلام اخلاقك
 منتهاسى ، فردلرى ، اخلاق الاهيه ايله
 تخلق استيرمكدر . شيمدى ، بونك
 نديمك اولدينى آكلاشيايور : انسانلرك
 اخلاق الاهيه ايله تخلق ايتمهسى ، اك بوبوك
 فداكارلقلرى خرضسز ، عوضسز ، كوسترشمسز ،
 افتخارسز يامهسى ديمكدر .

بواقدهلر زه قيمتلرد ، فائده به ارجاع
 ايديله مين بدىي برماهيت اولدينى كوستردى .
 بوماهيت ، حق اقتصادى قيمتلرده ييلم
 واردر . مثالا لوكس اشيا نك چوق بهالى
 اولميسى ، چوق نادر اولدينى ايچين دكل ،

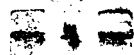
شبهه سبز ، سنجاقك بوبوك قيمتى مادى طبيعتندن صادر اولمش دكلر . انسانده ، عضويجه برحيوالا ، عيىدر . فقط ، صواقنده ، برحيوان لاشمى كورولديكى زمان ، يالكاز موقمك تمزلكى نقطه سفندن اهميته آيىير . حال بوكه برانسان جنازه سته تصادف ايديلسه ، اخلاقى تاثيردن دولايى اوراده بوبوك برنجج ، بوبوك برغليان وجوده كليلر . ديمك كه انسانه ويريلن قيمت هضونقندن دولايى دكلر . بو پوسته پولى بركاغد پارچه سفندن عبارتدر . بوكاغدارچه سفنده زوونى توليد ايده جك هيچ برمادى خاصه بوقدر . فقط ، بو پوسته پولى بعضاً بوبوك برزوته باعث اوله ييلير . الماسله ، اينجينك ، كوركاه دانته لائى قيمتلىرى مودانك كيغنه كوره دكيشديرنده ، هيچ شبهه بوق بونلرك مادى طبيعتارى دكلر .

بوافاده لردن آكلاشيلبوركه قيمت ، هم فوق المنفعه ، همده فوق الماده رماهيىدر . قيمت حكملرنده ، مجرد عقل حاكم اولمادى اينجين ، قيمتلىرى عيى زمانده فوق العقل رماهيىدر . كورولوبوركه انسانك اك چوق اهميت ويرديكى « عقل » ملكه سى يالكاز شائيت حكملرنده حاكم اوله ييلور ، قيمت حكملرنده حاكم اوله ميور ، قيمت حكملرنده حاكم اولان حساسيت زردكه او كاغذ

آتش ياقار ، ديديكمز زمان ، بو حكملرمن برر شائيت حكميدر . زيرا ، طائليق شكرك ، آجياق سوافاتونك ، ياقيجيلىق آتشك مادى طبيعتنده موجوددر ، شوشى مقدس ، ابي ياخود كوزه لدر ديديكمز زمان ، بو حكملرمن برر قيمت حكميدر ، بعضى نظريه جيلره كوره شائيت حكمارى كي اشيانك مادى طبيعتندن صادر اولدينى ايچين ، قيمت حكملرى ده شائيت حكمارى كي اشيانك مادى طبيعتنى كوستير . حال بوكه برچوق احوالده ، بر شينك مادى خاصه ، لريله كنديسنه ويريلن قيمت آراسنده هيچ بر رابطه موجود دكلر .

مثلا ، حجر الاسود اسلاميته چوق مبارك برطاشدر . امانات مباركه چوق مبارك طائيلان ممزز بر كذارلردر . فقط بونارك مبارككى ، حجر الاسودك ، ياخود امانات مباركه لك مادى جومهرلندنمى ايلرى كايور ؟ شبهه سزكه خايير !

وطنك سنجاقى ده چوق ممزز ، چوق محترمدر . محاربه ده سنجاقك دوشمان الله كچه مسمى اينجين ، بيكارجه عسكرلرك حياتلىرى فدا ايستكلرى چوق كره كورولمشدر . حال بوكه سنجاق ، برصيريفه طاقيلامش رنگلى بر قوماشدن عبارتدر .

فالمی و بریسورز . بوبوك فزانس فیلسو .
 فارندن باسفال دیوروكه ، قلبك باشقه بر عقلی
 واردركه عقلك اوندن خبری بو قدر)
 قلبز دینی ، اخلاقی ، بدیعی قیمتلری
 آنلار ، اونلردن وجد آلیر بو وجدلرله
 سعادت ایچنده یاشار . عقلز ایسه قیمتلری
 مادی قارولرله موقعه چالیشیر . عقل بوایشده
 . موق اوله ماخجه عقل ایله قلب آراسنده
 غایت شدتلی بر مجادله باشلار .

بو مجادله ، آشغیده کی اوج صورتدن
 برله نهشته نیر : یاقعل ، قلبه غایبه چالدرق
 اونی استبدادی آلتنه آلیر . اوزمانه ،
 بو عقلك ساحبی ماده جبار کی بوتون قیمتلری
 انکار ایدر یا خود قاب ، عقله غالب کلدرک
 اونی تحکمی آلتنه آلیر . اوزمان ، بوقلبك
 ساحبی ، سر یون کی . مقولانه هیچ اهمیت
 ویرسن . و یا خود ، عقل ایله قاب ، مشترک
 نغمه نظرلر بولدرق آرازلنده آکلاشیرلر
 و هرابکی طرفیه - هیچ رماعده و فداکارا قی
 یاقیمیزین - نظمین ایدیجی جامع برسیستم
 وجوده کتیریرلر . اوزمان ، بوسیستمك
 صاحبنه فیلسوف اولدی دیرز .

دعكك فیلسوف عقلیه قابنی تالیفه
 چالباشار ، مثبت علملرله قیمت دوبنولری
 اراسنده کی اختلافی دائمی بر صلیح و آهنگ

حالته کتیرمیی غایبه اتخاند ایدن بر کیمسدر .
 ادش آداملرك عقلیه قابی آراسنده
 کندیلکندن بر آهنگ و وفاق بولوندیغی ایچین
 بونی کیمسه لرك فلسفه به احتیاجی بو قدر .
 فقط ، عقلیه قابی آراسنده شدتلی مجادله لر
 موجود اولان بعضی کیمسلرده واردركه
 بونلرك بو حالدن قور تولمسی ایچین یئکانه چاره
 فلسفه به دوغرو کیمکدر .

ضیا كوك آلپ

تورك دولتنك تكاملی

(۳)

كوچوك ایل

كوچوك ایل ، « دورت بوی » كسیاسی بر
 وحدت حالته کیرمسی دیعکدر . بوبلرك
 مطلقا دورت اولمسی ، جهنلرك دورت
 اولمستندن ایلری کلیر .

كوچوك ایل ، « كوچوك نانوریزم »
 آدینی ویره یله جكز بر دینی سیستمه استناد
 ایدر . توركلرك (بوی) دورنده ایكن
 دینی « سیستماری » توتهمیزم ، اولدینی بعضی
 ایزلردن آکلاشیایور . بوبلرك اتخاندن
 كوچوك ایل ، تشكیل ایدر كن ، بو توتهمیزمك

ناصیل که کۆک تاقری ، کۆک توراب ، کۆک
سینجاق تعبیرلرنده (کۆک) کلمسی یزینه
(ماوی) کلمسی قویه باز .

لسانغزده رنکارک ابکی آدی اولانلری ده
بو صاید قارمه منحصر در - اونکی رنکارک
یالکز بر آدی واردر : مور ، صاری ،
یشیل ، بوز ...

بو خصوصیتلر کؤستربو که دورت
جهنک تمثاللری اولان بودورت رنک ،
تورکجهده « منوی ماهیتی حالا محافظه
ایدیور . بوندن باشقه ، بورنکی درت
جهته منسوب اولان دورت دگرک آدلرندهده
کوریورز :

جهنلر : شمال غرب جنوب شرق
دکزلر : قارا دگر آق دگر یزیل دگر
(بحر احمر) کۆک دگر (بحر ازرک)

بورنکلردن بئیسینی ده جهنلر منسوب
روزکلرده کوریورز : قارایل (شمال
روزکای) کبی . او حالده دیگر جهنلرده کی
رنکلرده (کؤنیل ، قیزیل ییل ، آق
ییل) دبیله ییلیرز .

کؤچوک ناتوریزمک یاشادی زمانلرده ،
اشیانی یزلی یزینه قویق ایچین . اولنری
رنکارنک دلالت ایندیکی جهنلرده صیرالامق
لازم بی . میلاددن ابکی یوز دؤنونه

« کؤچوک ناتوریزم » سیستمه منه استحال
ابتدیکی کوریورز .

شاهانه بر دین اولان کؤچوک ناتوریزمه
کوره ، دورت جهندن هرینک کنده
مخصوص برقدسینی واردر ، بودسیتلر
برطاق تمثاللره ارانه ایدیلیر :

بوتمللردن بریسی رنکلردر : آشاغیده کی
دورت رنکدن هر بی ، دورت جهندن
رینک قدسیتنه دلالت ایدر :

جهنلر : شرق جنوب غرب شمال
رنکلر : کۆک قیزیل آق قارا

معنوی تمثاللر اولان بودورت رنکی
مادی رنکارله قاریشیدیرمالی ! نورکلر
بودورت رنکی معنویاته حصر ایدمیلیمک
ایچین ، بونلرک مادی معنایینه آیری کملر
تخصیص ایشلردر :

معنوی رنکار : کۆک قیزیل آق قارا
مادی رنکار : ماوی قیرمزی بیاض سیاه
تورکجهده سلیقه صاحبی اولانلر بولامری
مترادفلر آراسنده کی درین فرقلری بیابلرلر :
مثلا سیاه چهرلی بر آدامک یوزی آق
اوله ییلیر . بیاض چهرلی بر انسانک ده یوزی
قاراجیق ییلیر . بوندن باشقه ، قیزیل انقلابچی ، قیزیل
سوسیالیست دینله ییلیر ، فقط ، قیرمزی
انقلابچی ، قیرمزی سوسیالیست دینله مزه .

اول ايلك تورك اياخانلغى تاسيس ايدى
« هوانغ نو » حكمدارى « مەنە » ، چين
ايمراطورينىڭ قاراكادىمومبىنى محاصىرە
ايتىدىكى زىمان ، استىخدام ايتىدىكى دورت
سوارى لوانسى آتلىرىنىڭ رىنگارىنە نظراً
دورت جەتتە يىلشدىرمىدى . شىرقەدىكى
لوانك آتلىرى كوك ، جىنۇبە كىلر قىزىل ،
ھىربە كىلر آق ، شىمالدە كىلر قارارنكىل ايدىلر .
كوچوك ناۋورىزىمى ابتدا « تسىن »
تەسىن ، ، توركارىندە كورىپوروز .
تسىنلار كىمى (تسىن - شى هوانغ -
قى) قىللىلاد ۲۴۷ تارىخىندە بوۋون چىن
دردە بىكارىنى اورتەدن قالدۇرەرق چىندە
مىركىرى بىر ايمراطورلىق تاسيس ايتىدى ،
چىندە جادەلر آچىدى ، داغلر دالدى ،
كەندى ھىجە زادەلرىنىڭ آقەلرىنە مانع
اولق ايچىن ۲۵۰۰ كىلومىترو اوزونلغىندەكى
چىن سىدىنى يادى . چىنلار مىۋىرەنلەكەن
قورنارمىق ايچىن كىشېخانەلرىنى ياققلە اتھام
اولانان جىھىب ايمراطور ، توركلارلاۋون
ابى حىۋان آدەن عبارت اولان تورك
تەۋەىلە كوچوك ناۋورىزىمى چىنە ادخالە
ايتىدى (ادۋارد شاۋان) . تسىنلارە تۈرە
دىنانك دورت جەتتى سىمانك دورت اوغلى
تىنلى وادارە ايدىپوردى :

شرق جنوب غرب شمال
كوك خان قىزىل خان آق خان قاراخان
جەتلىك ايلكىچى طاقم تىنلارى بوئلردە
بوندى باشقە موسىلردن ھىربىدە جەتلىردى
رىنىڭ تىنالى ايدى :

شرق جنوب غرب شمال
ايلك ھىمار باز سوك ھىمار قىش
شىمالك رىنى (قارا) اولدىقى كىمى
موسىمىدە (قىش) در . اوحالە (قارا قىش)
تەبىرى فردى ھىلەدن دوغىش راستعارە
دكادر ، دىنى منطەك وجودە كىتىردىكى
مەشىرى راصطلاحدر .

بوئلردن باشقە ، ھىرجەتلىك بىر حىۋانە
بىرەنسىردن عبارت اولان تىنلارىدە
وارد :

جەت : شرق جنوب غرب شمال
حىۋان : قوۋون قوش ايت طوموز
ھىنەر : آفاج آتش دىمىر سو
[اسكى توركلردە اساطىرى قوش
(طوخىرول) در ، اساطىرى كۈبكەدە
(باراق) در .]

بوئىنلار ك دورت جەتتە ھاند قەسىپلارى
ارانە ايتىدىكى سوبلەمشىدك . جەتلى
بوئىنلار زەدى بولپور ؟ دورقاىلىك

ابتدائی دینار حفظہ یادینی تدقیق
کوستریورک قدسیتار زمرہ لک ، داما
دو خروسی زمرہ لک جوہری اولان
مشری وجدانلک تمثالیدر .

اوحالہ ، و تمثال دورت جہنہ طاند
دکل ، ہاکہ اوجہنلرہ نسبت ایدیلن دورت
بویہ طانددر . بو تمثال آرا سندنہ کی دورت
حیوان ، اسکی توتہ ملرک بقیلری اولمسی
ہمماندر . تورک تقوی اون ایکی توتہ مدن
مرکدرک شونلردر : صیچان ، اوکوز ،
پارس ، طاوشان ، اژدرہا ، ییلان ، آت ،
قوبون ، طاووق ، ایت ، طوموز . ہونلردن
ہین حیوانک سنہ سندنہ دو خانلر بربرلہ
اولہ منزل ، ینہ ہونلر یکدیگریک تدفین
مراسمنہ ہولونہ مازلر .

ہویرک آری تمثالری اولمسی ، ہر ہولک
کندی شخصیتی ، کندینہ مخصوص مشری
وجدان محافظہ ایندیکنی کوستر .
ہر ہولک آری معبودی اولدین کی آری
عبادتدہ وارددر . شرفدہ کی ہوی ایلک
ہماردہ کوک خانہ قوبون قوربان ایدر ،
جنوبدہ کی ہوی یازین قیزلہ خانہ قوش
قوربان ایدر ... الخ

مع مانہ ، ہویر خصوصی شخصیتارینی
محافظہ ایتمکہ برابر ، ہپسی مشترک شخصیتہ ،

مشرک بر مشری وجدانہ مالک اولمشلردہ
بر ایلک ہویر آرا سندنہ کی ہووحنی کوستر
موصی تمثالردہ وارددر : دورت کوچوک
معبودہ اوخان ، آدی ہوپوک بر معبودک
اوغوللیدر . شاہ پایہ ایلک ک تمثالہ
صاحک حایبی اوخان ، در :

ہوپوک معبودہ سنہنک اورتہ سندنہ
ہ اوکوز ، قوربان ایدلردی . (ہواو کوک
تورک لک قوطاس ، آورو ہولرک باقی دیلر
قیبت اوکوزلدر) یاقولردہ دورت ہوپوک
شامان وارددرک دورت جہن قیبت ایدر .
آلتای تورک لرنہ (اوخان) ک ہالیکر ایکی
اوخان وارددر : سوغان ، دیمر خان ،
دیمک ک دیگر ایکسی : اوخانہ آتاج خان
اونونولشلردر . اوچ اوغلردہ ہالیکر
اوخانہ ایکی اوخان کوروزوز ، خطہ
آدری ، ہینی منای اقادہ ایند باغشہ
کالرددر :

آلتایدہ : اوخان سوغان دیمر خان
اوچ اوندہ : کوک خان دکر خان طاج خان
قارقلرہ چکیر ، قازاقلر ، اوچ
قورخانلردہ اوچر بیدی مرکدر . دیکلک
(کوچوک ایلک) دورتی انموز جندن باشہ
ردہ اوچل انموزی وارددر .

بوی کبی، کوچوک ایلده ده موثر ایدر .
 بویک فردلری بری برینه مساوی اولدقلری
 کبی، (کوچوک ایل) ک بویلریده بکریکرینه
 مساویدرلر . بوراده کی (آق)، (قاره) مثالری ،
 طیفله بوشنده کوره جکیز (آق) و (قاره) دن
 باشقدردر . برنجیلر، قیچجه مساوی اولدقلری
 حالده، ایکنجیلر غیر مساویدرلر .

کوچوک ایل تصنیفی تام اولدق بعضی
 جیتلرده کورپورز : کوک تورک غننه منه
 کوره (تورک خان) ک دورت اوغل واریدی :
 خجکیل ، بارسجار (وارساق) ، تاوونک
 (اوتوکن) . ایلاق (ایل) . بونار کوک
 تورک ایلانی تشکیل ایدن اکی بویلرک
 آدلری اولقی هنمه ایدر .

بوغو خان منقبه مندهده بوغو خانک
 دورت قارده می واردی که هر بری برجهته
 قوملاندان تعین ایتشدی . اورتکین، قوتور
 تکین ، بوقاق تکین ، سونفور تکین .
 اوغوز منقبه منه کوره مغولی خانک ده دورت
 اوغلی واردی : قاره خان ، اورخان ،
 کرخان ، کرخان .

کوچوک ناتوریزمه شامانیزم آدی وریلیر .
 خدوورک روحایلری شمانلردی . یاقوتلرده
 هر بری بر جهتی تمثیل ایتک اوزره بالکیز
 دورت بوپوک شامان واردی . کوچوک

ناتوریزمده بویلری وایل تمثیل ایدن مبودلره
 اورخون کتبه منه کوره (یرو) آدی
 وریلیر . بر سولر اولکلرک بر وسو
 پرلیردر . بوغو خان منقبه منه کوره
 دونوز اوغوزلری قوملانبودن کوچ ایتکه
 اجبار ایدن بر سولردی . بر اولکلده
 اوطوره ییامک ، حاکم اوله ییامک ایچین ،
 اورانک بر سوسی طرفندن قبول ایدیلک
 لازمدی آرپاد تورکاری بجارستانی اورانک
 بر سوسی نامنه فتح ایتشدی .

آلتای تورکلرینه کوره ، بر سولرک
 بابایی (اوخان) بر بوزینک کوپکنده اوطوروردی .
 اورادن مایه یوسکان بر چام آخاجی - که
 اوخانک تمثالیدر - اون آلتنجی کوک قدر
 بوکساملشدر . چامک بو بوکساککی ، اوخانک
 بوپوک ناتوریزمک بوپوک مبودی اولان
 (بای اولمکن) ، مساوی اولدقنی کو - تریر .
 بر بوزینه حاکم ایشلری بر سولر اداره
 ایدردی . یاقوتلرده بوپوک ناتوریزمک
 بوپوک لاهی اولان (آیتویون) بر بوزنده کی
 ایشلره هیچ قاربتماز ، حتی کندیسنه قوربان
 کسيلمه منی ییله ایستمنه من . اورته دنیا
 حاکم ایشلری (اوخان) موقعنده بولونان
 (اولو توبون) اداره ایدر .

بویلرک بر سولری ، کندی بویلری

اودر بوغان حریق
 اسیر ایدی بیلگمندی .
 هندی ، مصری اودر یوتانی ،
 دکلری الده طوتانی ..
 بوغازلردن قاچش ایکن ،
 استانبوله کیردی صاحباً :
 داغینه رق اوردومزی ،
 بارچالادی یوردومزی ..
 تیه مزه آسادی باله :
 قورقابانه حاضر مالله !
 خلیفه یه ووردی زنجیر ،
 شیرینلری ایتدی اجیر .
 غازیله آچوب دهوا
 شیخ اسلامدن آلدی فتوا ..
 هیچه صایوب کینه زده ،
 آلت اوست دینجی ..
 او کوروندی بو اولکده :
 قالدی ایمان تم لکده ..
 کسه بیه اوکا طوتساق ،
 حق اونوغماز بز اوفوتساق ..
 مدینه نی ایتدی محبوس ،
 پیغمبری قبلدی مایوس ..
 هرا فده حاجای بلا ،
 اولدی هریر بر کربلا .
 بوتون دنیا اولنک قولى ،
 برحر قالدی : آنادولو !

آفینه ، قان دهواسنه تشویق ایدر . اوغان
 ایسه بونلر آراسنده انتظامی نایینه چالیشان
 بر حاکم موقعنده در . حاصل کوچوک بر
 سولرک خصوص جیلغنی هنوز بوبلرک کوچوک ایل
 داخانده انحلال ایتدیگنی کوستربر ، اوغانک
 قدرتی ده کوچوک ایلک صالح نساننده کی
 قوتی اراشه ایدر . کوچوک ایلک تشکیلاتنده
 اساس اولان دورت ، بش و اوچ سایلرینه مقدس
 طایفه میده ، کوچوک ایل دورن قلمدر .
 ضیا کوله آلب

سرحد شعرلری

انکلیز دن صاقین

قاردهش ، دالغین چیمه یوله ،
 بربول طوت که امین اوله ..
 اوکده وارسه برانکلز ،
 کیتمه صاقین ، فنا بوایز :
 چالماز بالکلز اوکیسه کی ،
 صوغماز بالکلز البسه کی ،
 روح کی ده بوتون صویار ،
 سنده نه حس ، نه دین قویار ..
 اوکجه چالار وجدانکی ،
 سوکرا آلیر وطنکی :
 وطنلری اودر ییقان :
 بوز دوکته وارث چیقان ،

اودر آچان ظلم جهاد :

بور جزدور ، اوکا امداد .

الله ، رسول ، هب شهيدل

شيمدی بزدن بونی ايستر .

ضياكوك آلب

جنتده

من عاشقك ، ديورلردى ، و آشكار پوز كده ،
بزدن بره بر آجياق دويلم جو عشق سوزنده ،
كاروحي ساردي صانكه بر غيرطه ، و قى بر قيتش :
نه دن ، نه دن بر سوكلم بوجته گلمش ،
آراهنده نه دن اكسبك اولسون او عشق يلدیزی ،
دوشونديك ، آرنبوردي بور كده بر صیزی ،
بو جاله كولبوردي بر چوق كوزل قادينلر ،
شوخ حويلر ، الهرنده ساري ، پنبه كلر وار .
هيچ برينك كوزلرنده خيالكي بولام ،
اوز اتيلان اوكلاري قوفلامام ، بولام .
من اوزاقدن بونی كورمش ، سوينرك قوشه شدك
بر ملكك ، بر چيچكك ، جيوبلداني بر قوشدك :
ايشته گلم ، آرنبورديك ، عشقك يلدیزی ،
— ييل سوكلم آردم بن جنتده ده ايزني —

احسانه حامد

مملكت انطباعلرندن :

— يقيق كوشكده بركون —

سنه زدر دجه واديسنك ، ريقه مسنده
اوزاق يراره ناظر بر موقده انشا ايلمش
اولان كوشك بونون يكلكنه رخمأ يقيق
كوشك ديه تسميه اولور .

كره منلري هنوز قير من باغنى محافظه
ابد يور . كره چلر بك يياضاني صولامش .
ياقين زمانلرده ييلان بارا قنك نمنه ساچاقاري
هنوز دو كوله مش . فقط سنه لردن برى بر قارال
بووامي كي درينكلره باقن كوشك شيمدی به
قار آراللي بر متروكيت ايچنده چله سنى
دولدر يبوردي . هر بار ، هر ياز ، موسملرنده
اورامي انتظامسز بر قوه خانه اولور ،
بر قاچ كون مهر سورديكن صوكرا سونه
كيدردي .

كوزل بنك بر چوق استعدادلر صالح
برلري هر ياز ، موسمنده صيتهلى بطاقلر به
چويرباير ، بر طر قنده خسته خانه ، برازداها
اوته سنده سلطاني مكني . وايكي مؤسسه لك
آراهنده چامورلو صولر فنا قوقولر نشر
ايدر دوروردی . بو حال سنه لرجه دوام
اتمشدى . هيچ بر رهاكار ال بو ايچنده بيك بر
استعدادي صاقلان بو كوزل برده دو قوناماش

بوقید اولمش برلری برنماده جانلاند ران
 صراطیب ایماعیل حقیک دانما کوشک
 اطرافنده هنوز کوزه کاری غیرمکشوف
 قان برلری نافذ نظر لایه نهری ایدپور
 کونده ریکیکله اورالری کوزه لاشدیرپور
 دجله نیک شفاکار آفشارلنده اوراقدن
 بر قارنای یوانی کی کورونن مکتبه ، خسته
 طامه ، کوزل کوشک یکی بر رعایت
 احاده ایدن ایماعیل حقیکه قارش قلم
 شکران و منت حسیله دولو اولدی
 حالد اورادن آیرلدم .

علی زهت

خلق ماصالی :

بیلاز بکله پلتان بک

— ۱ —

برادشاهک هیچ اولادی اولبوردی .
 بر صبح ، نازدن سوکرا اللهه بالوادی :
 اللهم ، بکا بر اولاد ویر . خاتم سلطان ،
 بیلاز دوغور سهیله راضیم ! و بودادن
 سوکرا ، جوق کچمدهدی ، خاتم سلطان
 که قالدی . دوفوز آی کچنجه خاتم سلطانی
 آخری طوندی . فقط ، هانکی لایه سرایه
 کتیر یلدیپ ، خاتم سلطانه دوفوزور دوقونماز

کیدن کله خسته خانه ایه مکتبی سینمه
 و دایمک چوق خسته قارمه مروض راقان
 اورلری عینا تسلیم ایده دلردی .

خسته خانه دوه دوارله شلالان خستلر
 هوانک کتیر دیک یکی یکی خسته قارمه
 مضرب قابرلردی .

سینمده فیضل دجله یی ساغلایان
 بو ادا نیک صاغ ساحلنده کوه و سهلر جهلک ،
 اهاکارلنک آئنده آریه آریه صولش ، قدید
 اولمدهدی .

دون کوشک کتیر بکم زمان صنعتکار
 راک ناسیله ایچنده صاقلی و آشکار نه قدار
 کوزه لکار و ارسه تقیق ایدلش ، اواسکی
 بیاتلق کوزه بر چیچک لک اولمش کوشک
 نازین چیچک لره روحا مست ایدیمی
 فوقول و برپوردی .

بو بوک کوکل شاه بکله درین برنمیر ایچنده
 آرابا ، آرابا بولامادینی طیبی کوزه لکار
 وراده نه قدار چوقدر . دجله طبیعتک اک
 کوزله شغری بسته یور . قارش یافده
 باشلری اولکریه ایش بوغدا ی . آریه
 باشلری کونشک دارلاقلجه قاریش
 آلتون رنگنده کور برضیا کی دارلا بور
 یاپور کیدی . کوز آلا یلد بکنه باشقه ،
 باشقه شکارده رنگدن رنگه کیردن منظره لره
 فوقی نظمین ایدپوردی . . .

رەدوشەرك جان وىردى. بونون ابلر بوسورنە
طائى جانلارندن ايرىلىورلردى. صاخ قالانلردە
ئولوم قورقوسىلە كىزەنەنەلەردى. آرتق
شەزدە ھىچ براھ بولەمىورلردى. سىراى
آداملىرى ، ھەكك امامنى چاغىرەرق اوندن
مطلقا براھ بولوب كوندەنەننى ابستەدىلر:
بولماز سىياشى كىسەلە جەككى ! امام تالاشلە اوۋ
كلەرك مەنلەننى قارىسەنە آكلاندى. امامك
قارىسى ، اوۋەى قىزىنى ھىچ سومزدى :
بونون آرزوسى يوقىز جەنك نازىن وجودىنى
اورتەنن قالدېرەقدى . قوجەنەك كىنەردىكى
خېرى اېشىچىنچە ، اېچىندىن سوبىدى .
دىدىك : قوجەنەك سىن ھىچ مىراق اېتە!
بىن بونون براھ بولەرق سىراىە كوتورورم ،
صافىل امام ، قارىسەنە خېرىل دىھار ايدەرك ،
راحت بىرقلە اودن چىقوب كىندى .
امامك قارىسى ، اوۋەى قىزىنى چاغىردى:
« ھائىشە جەك ، اېكى سەنە قادار خاھىر اول ،
سنى پادىشاھك سىراىسە كوتورە جەك ،
ھەركە كوردەكك كوزەل شىلرى بونون
كورە جەكك ، دىدى . واكرق بىر چارشاڭ
اېستەكك اېچىن . اوزاقەدە اوطوران بىر
اھبابك اوۋەنە كىندى . ھائىشە ، ذكى بىر
قەزدى . اوسىراۋە سىراىە كىتەنەك نەدىكك
ئولدىننى آكلامەشدى . سىراىك اېچىنەنە

اولوب يىتەر ، فەسبىلەرلە ياقىن ھەلەرە
پايدەلەشدى . ھائىشە ، اوۋەى آتەنەنەك
كىندىسىنى ئولمايە كوتوردىكى سىزدى .
بىزى كۆل كې اولدى . قاي چارچەنە
باشلادى . بوقورەنچ ئولومدن قورتوباق
اېچىن نەپاغا لىدى ؟ ھان ، خاھىشەنە امىد
وېرىنى بىر قەلەم كىدى : آتەنەنەك ، زارەنە
كىتەك . او ، نەزەمان بىر داراھە دوشەنە
آتەنەنەك مزارىنە كىدردى . بونون دىردىنى
آتەنەنەك سىۋىلر ، آغلار ، آغلار !
بىكردى . آتەنەنەك ، بىر قەدەر اوليا اولدىنى
اېچىن ، طوبراھك آلتىنن دىلەكلەك
قىزىنە ئىلى وېرىردى . چوق كە اۋنى ،
اوۋەى آتەنەنەك خاھىرلاش اولدىنى
تەلەكلەردن قورتارمەشدى .
ھائىشە ، بونون آتەنەنەك ياتەكلەك ،
باشى مزار طاشنە دايادى ، سىزىر سىداسىز
آغلانەنە باشلادى . طوبراھك آلتىنن
شەقتىل بىر سىر سوردى : « قىزم ، نەنچىن
آغلانەنەك ؟ ھائىشە ، دوشەنەلدى ،
آتەنەنەك شەقتىل سىنى دويونچە بىردىنە
بوشاندى ھەنچەنە ھەنچەنە دىدىكە « اوۋەى
آتەنەنەك بونون بىن بونون ئولدىورمەك
اېچىن . سىراىە بىدەك كوتورە جەك . اوراىە كىدەن
اېلەككە ھىسى رەدوشەرك جان وىردىلر . ياقىن

برابر آری راودایه الدبر بمانی لازم کلدیکی
پوقه خان سلطانیه ابروب زهره
پله جکی پایدردی .

پادشاه . ییلان ایچین آری راودا
حاضر لاندی ا اوراده بریاتی پایدردی .
ییلانی بی اودایه کونوردیلر . صباح .
آفتابم بر تیره سود ویره رک بسله که باشا دیلر .
طایفه ، اهلکک آقای زری اولق لوزره
برجوق آلنورله اوینه دوندی . اوودی
آنه سی حسدندی نه پاه جفی شاشردی .
رقاج هفته سوکرا ، پادشاه اوغلنک
بو بودیکی کوردی . اوکا او قویوب یازه
اوکره تک ایچین برخوجا طوندی . برخوجا
هان اوکون تولدی . بوندن سوکرا
طوتولان خوجا رک هبسی ده بررر جان
ویردیلر . اک سوکرا باشقه خوجا بوله یاغجه
مهلنک امامندن برخوجا ایسته دیلر . اوده
ینه ایشی قاریسنه آکلاندی . قاریسی ده سن
مراق ایچمه ، بن بوکوف سرایه برخوجا
کوندریم ، دبدی ، طایفه بیکی ساعت قادار
حاضر لاندی قنبه ایتدی . طایفه . ینه .
آنه سنک مزارینه کتدی . آنه سی
دبدی ده قیزم . ییلان بک سکا دوقونما .
اوکا خوجا قیچ ایتکدن هیچ قورقا ،
طایفه ، بسوز اوزرینه ، نورق قیزین

آغلایمده کیم آغلایم ؟ طوراغک آلندنی
کن سن شوسورته جواب ویردی :
سوکی قیزم ا بن وارکن سکا هیچ برضاق
پاهمازلر ، سرایه کیتکدن قورقا ، خانم
سلطانک لارنده ک چوجوق ، رانسان یاورومی
دکل ، بریلندر . سن کیدر کیشمز برقازان
دولومی سود ایسته ا سودی کورونجه
ییلان ایچمه ایچین قازانک ایچمه کیرر .
قارنی دویردینکدن دولابی آرتق سنی
ایسرماز . خانم سلطانیه ایشک بجه دن
قورناره چنک ایچین سکا چوق آلنور
ویررلر ، طایفه بسوزلری ایشیدنجه ،
سونه رک اوه کلدی . ایسه سنی دیکشیروب
اوودی آنه سی بکلدی . اوودی آنه طایفه
حاضر لاندی کورونجه آلدی ، سرایه
کونوردی . ایشسته ، رابه ا ، دیه رک
خانم سلطانک اودامنه چیقارتدی . کندیمی
اوراده دورمق ایسته ممدی ، اوه دوندی .
طایفه ، برقازان سود کتیردی . ییلان
سودی کورونجه قازانک ایچمه بسوزلدی .
طایفه ، قازانک قایغی قاپه رق خانم سلطانک
برارکک چوجوق دوغوردینی مزده ددی .
پادشاه قوشدی . کلدی ، اوغلان کورمک
ایسته دی . طایفه ، اوغلنک نه شکله بر
اوغول اودینی آکلاندی . بونک قازانک

اووهی آتیه سیله برابر سراه کندی . ییلان
 بکله اوقوغنه باشلادی . اوچ آیده ییلان بک
 بوتون ییلکیرلی اوژمندی . طایفه . درک
 پیتدیکنی خبر وردی . بویوک احسانلر
 آلر ق اوینه دوندی . اووهی آتیه حسدنن
 نه پانامه باشلادی .

برآز وکرا ، پادشاه اوغانی اولند برمه
 قالیپیدی . فقط ، هانکی قیزی کلیم دینه
 ییلان بکک اوداسنه سوندیلر سه اودادن
 صاحبین جانمیز جنازه منی چیقاردیلر .
 برچوق قیزلر بو اوغور سز کلینلکه اوغرادندن
 سوکرا ، اوتق ییلان بکه یی کلین بولسانه
 باشلادیلر . سرای خلقی بوسفرده محلهک
 امامنه باش ووردیلر . امام ابشی قاریسنه
 آکلاندی . قاریسی سن اوزوله ا بن
 بوکون سراه کلینک رفیز کونووروم
 دیدی .

طایفه نه حاضر لایم منی تئیهلیدی .
 طایفه ، بو شهر اولومدن فورولوش
 اوله مایه منی دوشونه رک آغلايه آغلايه
 آتیه نه پتدی . آتیه منی دبدی که هفزم .
 آغلاما ا ییلان بکک قرق قات کوملکی وار .
 سنده اوزر بکه قرق قات البسهکی ا اوبر
 کوملکی سوندیجه سنده بر کوملکی
 چقار . او اوتوز دونوز کوملکی

سوندن سوکرا ، اوتق ییلان کی صوفماز
 قرقچی کوملکی سوندن سوکرا .
 اوقایت کوزل بر شیزاده اوله جی : بوزنه
 باقنه بر نورلو دوبه مایه جفسک .

طایفه ، بوسوزلری ایشیدجه ، چابوق
 اوه کلدی . قرق قات کوملکی بری بری
 اوزر نه کیدکن سوکرا ، اووهی آتیه سیله
 برابر سراه کندی . اوکیجه نکاحی
 قیه ر ق کلین ایشیلر . ییلان بک ، کلین
 خانم دن سوبوغه منی رجا ایشدی . کلین
 خانم ده ابتدا کووه بکک سوبوغه منی لازم
 کلدیکنی آکلاندی . کووه برنجی کوملکی
 سوبدی . کلین ده برنجی البسه منی چقاردی .
 بوسوبوغه منی قرقچی کوملکه قدر دوام
 ایشدی . ییلان بک قرقچی کوملکی ده
 چیقاردن سوکرا ، کوزه لکده اشی
 اولمایان بر شیزاده سورتنده میدانه چیقدی .
 طایفه سلطان ، ییک جانن ییک جانه بودیا
 کوزلی شیزاده کول وردی .

صبح ارکندن ، طایفه کده جنازه منی
 چیقار منی ایچین ، شیزاده داره سنک طایفه کلنر .
 کلین خانم ک راحت راحت اوبرمده اولدین
 ایشیدوب خبرنده قالدیلر . هله اووهی آتیه
 حسدنن چیلدره جی رخاله کیردی .

مایه منی وار